

PATVIRTINTA
Nacionalinės M.K.Čiurlionio
menų mokyklos Direktorius
2019 m. vasario 4 d.
įsakymu Nr. VĮ-16

**NACIONALINĖS M.K.ČIURLIONIO MENŲ MOKYKLOS
PAGALBOS SAVIŽUDYBĖS GRĖSMĘ PATIRIANTIEMS, SAVIŽUDYBĖS KRIZĘ
IŠGYVENANTIEMS IR SAVIŽUDYBĖS KRIZĘ IŠGYVENUSIEMS ASMENIMS
TEIKIMO TVARKOS APRAŠAS**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Nacionalinės M.K.Čiurlionio menų mokyklos pagalbos savižudybės grėsmę patiriantiems, savižudybės krizę išgyvenantiems ir savižudybės krizę išgyvenusiems asmenims organizavimo ir teikimo aprašas (toliau – tvarkos aprašas) nustato asmens savižudybės **grėsmės nustatymo**, pagalbos asmens savižudybės grėsmę patiriantiems, savižudybės krizę išgyvenantiems ir savižudybės krizę išgyvenusiems bendruomenės nariams organizavimo ir teikimo tvarką.
2. Tvarkos aprašas netaikomas, kai savižudybės grėsmę patiriantis bendruomenės narys pats kreipiasi emocinės pagalbos į sveikatos priežiūros įstaigas.
3. Tvarkos aprašo paskirtis – sumažinti galimą riziką, didinti gebėjimą atpažinti autodestrukcinį elgesį.
4. Tvarkos aprašas nustato stebėsenos, taip pat pirminę, antrinę, tretinę savižudybės prevenciją ir intervenciją.
5. Tvarkos aprašo tikslas - padėti tinkamai ir teisingai reaguoti į bendruomenės narį, išgyvenantį krizę, svarstantį apie savižudybę, patenkinti jo poreikius suteikiant pirmąją pagalbą savižudybės atveju. Kurti saugią atmosferą mokykloje, nustatyti, kokie turi būti daromi veiksmai individualiu, klasės, mokyklos, šeimos ir bendruomenės lygmeniu.
6. Tvarkos apraše vadovaujamosi šiais principais:
 - 6.1. Būtina reaguoti į kritinę situaciją nepriklausomai nuo krizės lygio;
 - 6.2. Kiekvienas mokyklos bendruomenės narys, pastebėjęs ar sužinojęs apie savižudybės riziką, turi reaguoti.
7. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

- 7.1. **Pirminė prevencija**- ištisas kompleksas priemonių, užtikrinančių psichinę sveikatą, suteikiančių galimybę gauti efektyvią pagalbą pačioje krizės pradžioje. Tai priemonės, nukreiptos į savižudybės priežasčių šalinimą;
- 7.2. **Antrinė prevencija**, dar vadinama intervencija – tai efektyvi ir prieinama pagalba išgyvenantiems savižudybės krizę;
- 7.3 **Tretinė prevencija**, dar vadinama postvencija- tai kompleksas priemonių, mažinančių žalą, kurią patiria mėginę nusižudyti arba nusižudžiusio žmogaus aplinka (klasės draugai, mokytojai, bendruomenė);
- 7.4. **Bendruomenės narys** – moksleivis, mokyklos pedagogas ar švietimo pagalbos specialistas, mokyklos administracijos atstovas, tėvai/globėjai, kiti darbuotojai.
- 7.5. **Asmens savižudybės grėsmė** – situacija, kai asmuo turi savižudiškų minčių, ketinimų žudyti ir (ar) yra tyčia susižalojęs.
- 7.6. **Krizė** – tai emocinio ir protinio streso situacija, reikalaujanti per trumpą laiką pakeisti perspektyvas. Perspektyvų pokyčiai dažnai sukelia asmenybės struktūros pokyčius. Žmogus neįstengia išlikti ramus ir neįstengia pasinaudoti įprastiniais prisitaikymo būdais. Krizė kyla tada, kai asmuo ar žmonių grupė apibrėžtą laiko tarpą susiduria su reikalavimais, kurių įvykdyti nepajėgia, arba yra beveik išsėmę savo galimybes įveikti sunkią situaciją;
- 7.7 **Savižudybės rizika** – tai, kai kyla pavojus žmogaus gyvybei, kai asmuo nemato išeities iš sudėtingos problemos ir ieškodamas pagalbos bando atkreipti į save dėmesį;
- 7.8. **Rizikos grupė** – autodestrukcinis elgesys, alinantis gyvenimo būdas, atsisakymas gydytis sergant, gyvybei ir sveikatai rizikingas sportas ir veikla, narkotikai, nesirūpinimas savo intelektualine, dvasine, asmenybės raida;
- 7.9. **Autodestrukcinis elgesys** - kenkimas savo psichinei sveikatai bei asmenybės raidai:
- 7.9.1. **Tiesioginis autodestrukcinis elgesys**: savižudybės, mėginimas nusižudyti, susiluošinimas ir savęs žalojimas, moralinis savęs skriaudimas;
- 7.9.2. **Netiesioginis autodestrukcinis elgesys** – nesirūpinimas savo sveikata, rizikingos arba pavojingos elgsenos.

II. STEBĖSENA IR PREVENCIJA MOKYKLOJE

8. Savižudybių prevencija ir intervencija yra svarbi veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi Vaiko gerovės komisijos nariai, jos vykdyje dalyvauja visi mokyklos bendruomenės nariai.
9. Vaiko gerovės komisijos nariai svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį, teikia siūlymus mokyklos direktoriui dėl prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo mokykloje, darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo.

III. SAVIŽUDYBĖS GRĖSMĖS NUSTATYMO IR PAGALBOS ORGANIZAVIMO IR TEIKIMO PLANAS, PASTEBĖJUS AR ĮTARUS SAVIŽUDYBĖS RIZIKĄ

10. Savižudybės grėsmę nustato mokyklos psichologas ir/ar kiti asmenys, išklausę su Sveikatos apsaugos ministerija suderintą, ne trumpesnę kaip 16 val. trukmės emocinės pagalbos teikimo savižudybės grėsmę patiriančiam asmeniui mokymo programą ir turintys tai patvirtinantį pažymėjimą.

11. Pastebėjęs ar įtaręs savižudybės (**antrinė**) riziką kiekvienas bendruomenės narys turėtų išlikti kiek galima ramesnis, tačiau privalo:

11.1. Reaguoti, užmegzti kontaktą, skirti dėmesio asmeniui, esančiam rizikos grupėje;

11.2. Nedelsdamas susisiekti nors su vienu su savižudybių intervencijos įgūdžius turinčiais asmenimis (toliau Pagalbos teikėjais);

11.2.1. Pagalbos teikėjų sąrašas reguliariai atnaujinamas ir teikiamas Mokyklos bendruomenei;

11.3. Nepavykus susisiekti su mokyklos pagalbos teikėjais, skambinti bendruoju pagalbos telefono numeriu 112 .

12. Pagalbos teikėjas, vadovaudamasis asmens konfidencialumo principu, iš savižudybės grėsmę patiriančio asmens ir šalia esančių asmenų ar jo artimųjų, draugų, kitų pagalbos teikėjų surenka informaciją, reikalingą skubios pagalbos poreikiui, pobūdžiui ir mastui įvertinti.

13. Jei savižudybės **grėsmė maža**, t. y., savižudybės grėsmę patiriantis asmuo išsakė savižudiškas mintis, tačiau yra motyvuotas priimti psichologinę pagalbą, Pagalbos teikėjas:

13.1. Informuoja, savižudybės grėsmę patiriančio asmens tėvus/globėjus, kur kreiptis pagalbos ar kreipiasi į tėvus/globėjus, kad duotų sutikimą vaikui suteikti pagalbą (asmeniui esant nepilnamečiui), jei tėvai/globėjai nesutinka jo duoti, informuojamas VVTAIT teritorinis skyrius pagal nepilnamečio gyvenamąją vietą.

13.2. Savižudybės grėsmę patiriančiam asmeniui suteikia emocinę pagalbą;

13.3. Kartu su savižudybės grėsmę patiriančiu asmeniu apsversto galimas psichologinės pagalbos teikimo alternatyvas, sudaromas pagalbos teikimo planas, su kuriuo supažindinama pasirašytinai (Priedas Nr.1);

13.4. Atsižvelgęs į savižudybės grėsmę patiriančio asmens pageidavimus, padeda užsiregistruoti į konsultaciją pas psichikos sveikatos priežiūros specialistą;

13.5. Vaiko gerovės komisijos nariai teikia rekomendacijas auklėtojams ir mokytojams.

14. Jei savižudybės grėsmę patiriantis asmuo yra išsakęs savo ketinimą nusižudyti ir (ar) iš jo elgesio galima spręsti apie asmens ketinimą nusižudyti:

14.1. Pagalbos teikėjas, įvertinęs aplinkybes, organizuoja pagalbą savižudybės grėsmę patiriančiam asmeniui asmens sveikatos priežiūros įstaigoje (toliau - ASPI), teikiančioje nemokamas psichosocialinio vertinimo paslaugas;

14.2. Pasitelkęs savižudybės grėsmę patiriančio asmens artimuosius ir (ar) kitus šalia esančius asmenis (jei asmuo nepilnametis – asmens atstovus pagal įstatymą), organizuoja saugų savižudybės grėsmę patiriančio asmens patekimą į ASPI;

14.2.1. Kartu su savižudybės grėsmę patiriančiu asmeniu aptaria ASPI, teikiančių nemokamas psichosocialinio vertinimo paslaugas, pasirinkimo galimybes;

14.2.2. Savižudybės grėsmę patiriančiam asmeniui pasirinkus psichosocialinio vertinimo paslaugas teikiančią ASPI ir šiai ASPI galint savižudybės grėsmę patiriantį asmenį priimti, pagalbos teikėjas padeda savižudybės grėsmę patiriančiam asmeniui užsiregistruoti ASPI psichosocialinio vertinimo paslaugai gauti. Psichosocialinio vertinimo paslauga turi būti suteikta savižudybės grėsmės nustatymo dieną, bet ne vėliau kaip per 12 val. nuo kreipimosi į ASPI;

14.2.3. Palydi pats arba užtikrina, kad savižudybės grėsmę patiriantis asmuo būtų saugiai palydėtas į asmens pasirinktą ASPI, teikiančią psichosocialinio vertinimo paslaugas;

14.3. Jei pagalbos teikėjas negali užtikrinti saugaus savižudybės grėsmę patiriančio asmens patekimo į ASPI, teikiančią psichosocialinio vertinimo paslaugas, arba savižudybės grėsmę patiriantis asmuo atsisako siūlomoms pagalbos:

14.3.1. Skambina bendruoju pagalbos telefono numeriu 112;

14.3.2. Iki atvykstant greitosios medicinos pagalbos (toliau - GMP) brigadai teikia savižudybės grėsmę patiriančiam asmeniui emocinę pagalbą.

15. Kitais atvejais Pagalbos teikėjas įvertina asmens buvimo vietos saugumą, galimus pavojus ir imasi visų įmanomų situaciją atitinkančių priemonių tiek savo saugumui, tiek savižudybės grėsmę patiriančio asmens saugumui užtikrinti:

15.1. Jei įmanoma, pašalina prieigą prie sužalojimą ar mirtį galinčių sukelti priemonių;

15.2. Esant poreikiui pasitelkia kitus asmenis (jiems sutikus), savižudybės grėsmę patiriančio asmens saugumui užtikrinti, kol atvyks GMP brigada;

15.3. Skambina bendruoju pagalbos telefono numeriu 112;

15.4. Iki atvyksta GMP brigada, teikia savižudybės grėsmę patiriančiam asmeniui emocinę pagalbą, reikalui esant, ir būtinąją medicinos pagalbą.

16. Jei savižudybės grėsmę patiriantis asmuo atsisako GMP teikiamos pagalbos, informuojamas savižudybės grėsmę patiriantis asmuo ir, asmeniui sutikus, šalia esantys jo artimieji (išskyrus, jei asmuo nepilnametis) apie galimas pagalbos atsisakymo pasekmes savižudybės grėsmę patiriančio asmens sveikatai ir (ar) gyvybei ir suteikti savižudybės grėsmę patiriančiam asmeniui

informaciją apie jo gyvenamojoje teritorijoje nemokamas psichosocialinio vertinimo paslaugas teikiančias ASPĮ;

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

17. Savižudybės grėsmę išgyvenusiam asmeniui pasiūlomas tęstinės pagalbos planas. Taip pat sudaromas individualus pagalbos planas. Aptariamas laikotarpis, įsipareigojimai su dalyviais: tėvais, klasės auklėtoju, pagalbos teikimo specialistais, Vaiko gerovės komisijos nariais. Paskiriamas “atvejo vadybininkas” - socialinis darbuotojas, kuris padeda taikyti atvejo vadybos metodą.

18. Savižudybės krizę išgyvenusiam asmeniui atsisakius gauti bet kokią pagalbą, atvejo vadybininkas su savižudybės krizę išgyvenusiu asmeniu ar tėvais/globėjais aptaria ir asmens istorijoje dokumentuoja atsisakymo priežastis, priimto sprendimo pasekmes.

19. Visi dokumentai, esantys vaiko ar darbuotojo asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiku (darbuotoju) ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko (darbuotojo) teises ir teisėtus interesus.

NACIONALINĖS M. K. ČIURLIONIO MENŲ MOKYKLOS

PAGALBOS PRIEMONIŲ PLANAS

**GALIMĄ SAVIŽUDYBĖS GRĖSMĘ PATIRIANČIAM, SAVIŽUDYBĖS KRIZĘ
IŠGYVENANČIAM IR SAVIŽUDYBĖS KRIZĘ IŠGYVENUSIAM ASMENIUI**

Data

Trumpa situacijos analizė (pateikiama dalyvaujančių asmenų išsakyta informacija):

Tęstinės pagalbos teikimo planas (pildomas, esant poreikiui)

Data	Pagalbos priemonė, veiksmas	Įsipareigojimą, priemonę vykdomasis (šeimos narys, specialistas ar kt.)	Įsipareigojimo, priemonės įgyvendinimo data

Išvados ir kiti sprendimai

Esu informuota (-as) apie mano sūnaus (dukros) _____
savižudiškas mintis ir/ar įvardintą ketinimą žudytis.

(Asmens vardas, pavardė, parašas, data. Jei mokinys nepilnametis - asmenį atstovaujančių tėvų (globėjų) vardas, pavardė, parašas, data).

Susipažinau ir esu informuota (-as) apie galimas pagalbos atsisakymo pasekmes savižudybės krizę patiriančio (išgyvenančio ar išgyvenusio) asmens sveikatai ir (ar) gyvybei, ir man yra suteikta informacija apie mano gyvenamojoje teritorijoje nemokamas psichosocialinio vertinimo paslaugas teikiančias ASPĮ;

(Asmens vardas, pavardė, parašas, data. Jei mokinys nepilnametis - asmenį atstovaujančių tėvų (globėjų) vardas, pavardė, parašas, data).

Į psichosocialinio vertinimo paslaugas teikiančias ASPĮ planuoju kreiptis ir apie tai informuoti Mokyklą iki _____.

(jei neplanuojama kreiptis, rašoma, kad atsisakoma kreiptis pagalbos (galima nurodyti priežastis).

(Asmens vardas, pavardė, parašas, data. Jei mokinys nepilnametis - asmenį atstovaujančių tėvų (globėjų) vardas, pavardė, parašas, data)

Esu informuota (-s) apie tai, kad Mokykla pasilieka teisę apie susidariusią situaciją informuoti VVTAIŲ teritorinį skyrių pagal nepilnamečio gyvenamąją vietą., jei nevykdysiu pagalbos plano.

(Asmens vardas, pavardė, parašas, data. Jei mokinys nepilnametis - asmenį atstovaujančių tėvų (globėjų) vardas, pavardė, parašas, data).

SUDERINTA

Nacionalinės M.K.Čiurlionio
menų mokyklos tarybos

2019 m. vasario 4 d. posėdžio nutarimu Nr. MT1-1